

Leiden in last

In politiek Den Haag is een venijnig steekspel ontstaan over de vraag wie verantwoordelijk is voor de sterke stijging van de collectieve-lastendruk: het kabinet of de sociale partners. Minister De Vries van Sociale Zaken opende de aanval met zijn aankondiging dat hij de aanvulling van het ziekingeld tot 100%, die sociale partners in cao's zijn overeengekomen, niet langer wil laten meetellen in de berekening van de collectieve-lastendruk. Hij vindt het onredelijk dat de overheid wordt gedwongen tot extra bezuinigingen door afspraken die werkgevers en werknemers in cao-onderhandelingen met elkaar maken. De werkgevers riposteerden met het verwijt dat de minister wijst op de splinter in hun oog, terwijl hij de immense balk in het oog van de CDA/PvdA-coalitie vergeet. Nog onlangs heeft het kabinet voor ongeveer hetzelfde bedrag solidariteitsheffingen opgelegd in de ziektekostenverzekeringen die niet tot de collectieve-lastendruk worden gerekend, maar daar in feite wel toe behoren.

De poging van De Vries om de definitie van de collectieve-lastendruk te veranderen, past in een lange traditie van budgettaire schijnmaatregelen en trucs. Dat De Vries zijn toevlucht tot een dergelijke truc wil nemen, illustreert dat het kabinet bezuinigingsmoe is. De oplossing voor de financiële problemen moet ergens anders worden gevonden. Dat wordt moeilijk nu ook Nederland de gevolgen gaat ondergaan van de internationale conjuncturele vertraging. Het Centraal Economisch Plan dat volgende week verschijnt, laat daarover weinig misverstand bestaan. De groei van het nationaal inkomen valt terug tot onder de 1%, de groei van de werkgelegenheid stagneert, de werkloosheid loopt op en de winsten en investeringen van bedrijven dalen. Mede als gevolg daarvan dreigt het financieringstekort weer toe te nemen en stijgt de collectieve-lastendruk. Wil het kabinet blijven voldoen aan de eisen die het regeerakkoord stelt, dan valt aan extra ombuigingen niet te ontkomen. In totaal moet er volgens de Centraal Economische Commissie, die het kabinet adviseert over het financieel-economische beleid, volgend jaar ten minste voor *f* 6,5 mrd. worden omgebogen om de kabinetsdoelstellingen te halen. Volgens president Duisenberg van De Nederlandsche Bank is zelfs een bedrag van *f* 8 à 10 mrd. aan ombuigingen noodzakelijk.

Uit de deze week gepresenteerde Kaderbrief van minister Kok van Financiën blijkt dat het kabinet de adviezen naast zich neerlegt. Kok signaleert voor de begroting 1993 slechts een probleem van *f* 1,4 mrd. Met een ombuiging in die orde van grootte is het mogelijk om het financieringstekort volgens het in het regeerakkoord afgesproken tijdpad te laten dalen. Zoals bekend is dat Koks hoogste prioriteit. De noodzaak om ruimte te creëren voor lastenverlichting wordt naar de toekomst weggeschoven. Dat een daling van de lastendruk voor de economische groei en de werkgelegenheid op termijn veel belangrijker is dan een verdere daling van het financieringstekort, laat het kabinet kennelijk koud.

Al sinds het aantreden van het kabinet-Lubbers/Kok is het verkeerd gegaan met de ontwikkeling van de collectieve-lastendruk. Direct na het afsluiten van het regeerakkoord ontstond een discussie tussen de coalitiepartners of als ijkpunt voor het kabinetsbeleid de in 1990 feitelijk gerealiseerde lastendruk (52,4%) of de in het regeerakkoord verwachte druk (53,6%) moest gelden. De lage variant moest het spoedig afleggen. Een belangrijk deel van de ombuigingen in de Tussenbalans werd gevonden in de vorm van lastenverzwarende maatregelen. Inmiddels dreigt de feitelijke lastendruk nog boven de hoge variant uit te stijgen. Terwijl de politieke partijen en ook leden van het kabinet om het hardst roepen om lastenverlichting, wordt de lijn van lastenverzwaring gewoon doorgezet.

Hoe belangrijk lastenverlichting is voor de Nederlandse economie is vorig jaar door het CPB in de Macro Economische Verkenning beschreven. Indien het trend- en koppelingsbeleid van de jaren zeventig in de jaren tachtig zou zijn voortgezet en er uit dien hoofde dus geen verlaging van arbeidskosten had plaatsgevonden, was de groei van de werkgelegenheid 150.000 personen lager geweest. Daarnaast is lastenverlichting belangrijk voor het beperken van de inflatie. In korte tijd is Nederland van koploper op het gebied van de inflatiebestrijding naar de Europese middenmoot afgezakt, onder meer door lastenverzwarende maatregelen van de overheid. In het cao-overleg is duidelijk waarneembaar dat deze zich in hogere looneisen vertalen.

Daarnaast is de totstandkoming van de interne markt in Europa nog een extra reden om ernst te maken met de noodzaak tot lastenverlichting. In zijn nieuwjaarsartikel in ESB heeft Geelhoed gewezen op het gevaar dat de lidstaten van de Gemeenschap in toenemende mate verwikkeld raken in een onderlinge belastingconcurrentiestrijd. Met een collectieve-lastendruk die tot de hoogste in de OESO hoort, gooit Nederland hoge ogen om in deze strijd het onderspit te delven. Dat het gevaar van belastingconcurrentie niet denkbeeldig is, wordt bevestigd door een onlangs uitgelekt rapport van Price Waterhouse Belastingadviseurs waaruit zou blijken dat Nederland tientallen miljarden gulden aan investeringen mist omdat andere landen, met name België en Ierland, speciale belastingconstructies kennen. Het is noodzakelijk dat het kabinet terugkeert van zijn dwaalweg in de richting van lastenverzwaring. Ook al is het begrijpelijk dat er sinds de Tussenbalans weinig animo meer bestaat om aan nieuwe bezuinigingsronden te beginnen, de noodzaak tot lastenverlaging vereist toch dat er op de begroting wordt gezocht naar additionele besparingen. De sociale uitkeringen en subsidies zullen daarbij opnieuw aan de orde moeten komen, want dat zijn nog altijd de terreinen waarop de Nederlandse economie zich met kostbare regelingen van de omliggende landen onderscheidt.

L. van der Geest